

La base de dades de sumaris del CBUC: anàlisi global del seu ús i de la relació entre la utilització del seu servei de subscripcions per correu electrònic i el consum d'articles i sumaris d'un paquet de revistes electròniques

ÀNGEL BORREGO

Departament de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
Melcior de Palau 140 - 08014 Barcelona
borrego@ub.edu

CRISTÓBAL URBANO

Departament de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
Melcior de Palau 140 - 08014 Barcelona
urbano@ub.edu

RAMON ROS

Consorci de Biblioteques Universitàries
de Catalunya
Gran Capità 2-4 - 08034 Barcelona
rros@cbuc.es

MIQUEL TÉRMENS

Departament de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
Melcior de Palau 140 - 08014 Barcelona
termens@ub.edu

RESUM

S'examinen les dades d'ús de la base de dades de sumaris del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC). S'analitzen les xifres de subscripcions al servei de recepció de sumaris per correu electrònic, les transaccions realitzades via web sobre la base de dades i la possible existència d'una relació entre l'ús del servei de subscripcions i el consum en línia d'articles i sumaris d'un paquet de revistes electròniques d'adquisició consorciada.

Els resultats mostren que, malgrat que hi ha un ús reduït del servei de recepció de sumaris, molts usuaris fan servir el producte com a base de dades referencial per a la realització de cerques bibliogràfiques, especialment en l'àrea de ciències socials. No es va trobar cap relació entre les subscripcions al servei de recepció de sumaris per correu electrònic d'un títol i el nombre d'articles i sumaris consultats en línia.

PARAULES CLAU: Base de dades, Sumaris, CBUC, Revistes electròniques.

Introducció

El Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) ofereix, entre els seus serveis, una base de dades de sumaris que inclou les taules de continguts de bona part de les revistes subscriïdes per qualsevol de les institucions membres del Consorci <<http://sumaris.cbuc.es>>. Aquesta base de dades permet fer cerques de revistes i d'articles, i ofereix als usuaris de les institucions que formen part del Consorci la possibilitat de subscriure's a qualsevol dels títols, de manera que quan arriba un nou número de la publicació l'usuari rep el seu sumari per correu electrònic.

En aquesta comunicació s'analitzen les dades d'ús d'aquest servei, tant de consultes a la base de dades com de subscripcions al servei de sumaris, i s'examina la possible existència d'una relació entre l'ús del servei de subscripcions i el consum en línia d'articles i sumaris del paquet de revistes electròniques d'adquisició consorciada de l'editorial John Wiley & Sons Inc.

Metodologia

En primer lloc es va procedir a tabular les dades d'usuaris i subscripcions per obtenir xifres descriptives de l'ús del servei. D'aquesta manera es van obtenir dades sobre el nombre d'usuaris actualment donats d'alta, el nombre de subscripcions existents, el rànquing de revistes més subscrietes, la mitjana de subscripcions per usuari, la mitjana de subscripcions per títol, la dispersió de les subscripcions entre els usuaris o la dispersió de les subscripcions per revistes.

No obstant això, com acabem de comentar, el servei de recepció de sumaris per correu electrònic és només una de les utilitats de la base de dades, que, a més, pot ser consultada directament a través del web. La interfície permet realitzar cerques de revistes —per títol, per ISSN o consultant els índexs alfabètic i temàtic de publicacions disponibles—, cerques d'articles —per títol i per autor— i consultes de títols subscrits —de manera que l'usuari rep per correu electrònic el llistat de títols als quals està subscrit. Amb la finalitat d'estudiar l'ús que fan els usuaris de les possibilitats de cerca de la base de dades, es van analitzar les transaccions realitzades durant 18 mesos: entre gener de 2003 i juny de 2004. Els fitxers de *logs* analitzats registren totes les transaccions que realitzen els usuaris sobre la base de dades —tipus de consulta realitzada, termes de cerca, i data i hora de la transacció.

Finalment, es va procedir a estudiar la relació entre l'ús del servei de recepció de sumaris per correu electrònic i les estadístiques de consum en línia per institucions del CBUC d'articles i sumaris d'una mostra de 179 títols pertanyents al paquet de revistes d'adquisició consorciada de l'editorial John Wiley & Sons Inc. <<http://www3.interscience.wiley.com>>. Aquest paquet, malgrat que de caràcter multidisciplinar, inclou especialment títols de ciència, tecnologia i economia. Els 179 títols de la mostra representen el 43,76% del total de 409 títols del paquet. Es tracta d'una mostra representativa del conjunt ja que, segons les estadístiques d'ús subministrades per l'editor, aquests 179 títols acumulen el 72,20% de les 102.094 descàrregues d'articles del paquet al llarg de 2003 per institucions membres del CBUC i el 70,30% de les 205.327 consultes de sumaris en aquest mateix any. Una descripció més exhaustiva del procés d'anàlisi d'aquestes dades està disponible a altres publicacions (Urbano et al., 2004a i 2004b).

Resultats

Usuaris

A mitjans de juliol de 2004, el servei de recepció de sumaris per correu electrònic comptava amb 6.548 usuaris. La gran majoria (41,42%) estaven subscrits a un únic títol, el 72,42% tenia cinc o menys subscripcions i el 85,09% en tenia un màxim de deu. A l'extrem oposat, un únic usuari estava subscrit a 315 títols. Com a mitjana, cada usuari tenia 6,07 subscripcions (desviació estàndard = 6,08).

Subscripcions

En aquest mateix moment, 6.639 títols dels inclosos a la base de dades tenien, com a mínim, un subscriptor que rebia per correu electrònic els sumaris de cada nou número de la publicació. Com a mitjana cadascuna d'aquestes revistes tenia 5,34 subscriptors (desviació estàndard = 4,19), la qual cosa indica que existeix una elevada dispersió en les subscripcions, amb una gran quantitat de títols que tenen un reduït nombre de subscriptors: el 24,84% dels títols tenien un únic subscriptor, el 69,84 en tenien entre un i cinc i el 87,20 en tenien un màxim de deu.

L'observació del rànquing de títols amb més subscriptors ofereix dues dades d'interès: abunden les revistes catalanes i espanyoles —21 entre les 50 primeres— i destaca la presència d'un nombre relativament elevat de publicacions de l'àrea de biblioteconomia i documentació —4 entre les 14 primeres: *Educación y biblioteca* (4a posició), *El profesional de la información* (5a), *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació* (10a) i *Item* (14a).

Consultes a la base de dades

La interfície de consulta de la base de dades (Figura 1) permet realitzar cerques de revistes —per títol, per ISSN o consultant els índexs alfabètic i temàtic de publicacions disponibles—, cerques d'articles —per títol i per autor— i consultes de títols subscrits.

Figura 1. Interfície de consulta de la base de dades <<http://sumaris.cbuc.es>>.

Els fitxers de *logs* corresponents al 18 mesos analitzats en aquest estudi recullen un total de 278.877 transaccions, amb una mitjana mensual de 15.493 accions que no experimenta grans oscil·lacions durant el període examinat (desviació estàndard = 3.551) fora de les habituals en els períodes de menor intensitat acadèmica. Aquestes transaccions corresponen a sis activitats, tal com mostra la taula 1.

Taula 1. Transaccions realitzades pels usuaris de la base de dades de sumaris (gener 2003 - juny 2004).

Activitat	Transaccions	% de transaccions
Altes/Baixes	15.049	5,40
Cerca per títol	93.218	33,43
Cerca per ISSN	17.959	6,44
Consulta per matèria	29.830	10,70
Cerca d'articles	118.497	42,49
Consulta subscriptes	4.324	1,55
Total	278.877	100,00

Cal destacar, en primer lloc, que la major part dels usuaris fan servir la base de dades amb la finalitat de localitzar referències bibliogràfiques d'articles (42,49% de les transaccions). Aquells usuaris que busquen revistes, ja sigui per consultar els sumaris via web o per subscriure's al servei de recepció per correu electrònic, opten majoritàriament per realitzar cerques per títols (33,43%) i, en menor mesura, per consultar l'índex de matèries (10,70%) i realitzar cerques per ISSN (6,44%).

Pel que fa a la cerca d'articles, cal assenyalar que la interfície de la base de dades permet realitzar la cerca sobre el conjunt de registres disponibles o acotant-la a les revistes disponibles electrònicament a text complet a través de subscripcions del CBUC. Majoritàriament, els usuaris realitzen les consultes sobre tota la base de dades (91% de les consultes) i només un 9% de les cerques es fan sobre les revistes a text complet. Aquests percentatges es mantenen estables al llarg dels 18 mesos analitzats i no sembla que la incorporació progressiva de nous títols de revistes electròniques a text complet hagi provocat un increment d'aquest tipus de consulta. En tot cas, cal tenir en compte que l'opció de cerca sobre tota la base de dades és la que la interfície ofereix per defecte, per la qual cosa és lògic que sigui la majoritària.

L'anàlisi de les transaccions realitzades sobre l'índex de matèries, classificades segons la CDU, ens permet obtenir dades sobre quines són les matèries més consultades. La taula 2 recull les consultes de les 10 classes principals i els títols disponibles per a cadascuna d'elles. Destaca el fet que l'àrea de ciències socials concentra el 37,90% de les consultes, tot i que els títols d'aquest àmbit només representen el 19,70% del total dels disponibles a la base de dades. Aquest lideratge en l'ús per part de les ciències socials encara resulta més rellevant si es té present que les ciències aplicades i pures representen més de la meitat dels títols de la base de dades —amb un 35,25

i un 21,97%— i que les revistes d'aquests àmbits generen, en general, un major nombre d'articles.

Taula 2. Consultes de l'índex de matèries.

Classe	Consultes	% consultes	Títols disponibles	% títols disponibles
0 Generalitats	581	1,97	917	6,92
1 Filosofia i psicologia	2.121	7,17	529	3,99
2 Religió i teologia	1.681	5,69	85	0,64
3 Ciències socials	11.204	37,90	2.610	19,70
5 Ciències pures i naturals	2.841	9,61	2.911	21,97
6 Ciències aplicades	4.895	16,56	4.670	35,25
7 Belles Arts	2.164	7,32	470	3,55
8 Lingüística i literatura	2.106	7,12	644	4,86
9 Geografia i història	1.971	6,67	413	3,12
Total	29.564	100,00	13.249	100,00

Relació entre el nombre de subscripcions al servei de recepció de sumaris per correu electrònic del CBUC i la consulta d'articles en línia del paquet de Wiley

La possible correlació entre el nombre d'articles descarregats en línia des del servei de Wiley i el nombre de subscripcions a la base de dades de sumaris, per a la mostra de 179 títols analitzats, és pràcticament inexistent (Pearson=0,28). Si comparem els rànquings de revistes amb més articles descarregats i revistes amb més subscriptors al servei de recepció de sumaris, observem que només un títol es troba en les deu primeres posicions en tots dos llistats. Si ampliem el rànquing a les 25 primeres posicions, són només set les revistes que es troben simultàniament en les dues classificacions. El 35,74% de títols que acumulen el 80% de les descàrregues d'articles des del servei de Wiley només representen el 54,28% de les 1.087 subscripcions al servei de recepció de sumaris per correu electrònic. Les taules 3 i 4 mostren, respectivament, els percentatges de subscriptors al servei de recepció de sumaris per correu electrònic del CBUC (% Subscripcions) en funció dels percentatges de descàrregues d'articles en línia des del servei de Wiley (% FTD) i, a l'inrevés, els percentatges de descàrregues d'articles en línia en funció dels percentatges de subscriptors al servei de recepció de sumaris per correu electrònic.

Taula 3. Percentatges de subscripcions al servei de recepció de sumaris per correu electrònic del CBUC (% Subscripcions) en funció dels percentatges de descàrregues d'articles des del servei de Wiley (% FTD).

Títols	% Títols	% FTD	% Subscripcions
3	1,68	10%	1,47
7	3,91	20%	6,07
12	6,70	30%	10,21
17	9,50	40%	16,65
24	13,41	50%	20,88
33	18,44	60%	26,59
47	26,26	70%	43,70
64	35,75	80%	54,28
92	51,40	90%	68,91
179	100,00	100%	100,00

Taula 4. Percentatges de descàrregues d'articles des del servei de Wiley (% FTD) en funció dels percentatges de subscripcions al servei de recepció de sumaris per correu electrònic del CBUC (% Subscripcions)

Títols	% Títols	% FTD	% Subscripcions
3	1,68	4,84	10%
7	3,91	7,80	20%
14	7,82	12,28	30%
23	12,85	22,15	40%
33	18,44	33,17	50%
46	25,70	40,55	60%
62	34,64	50,62	70%
85	47,49	65,80	80%
117	65,36	80,41	90%
179	100,00	100,00	100%

Relació entre el nombre de subscriptors al servei de recepció de sumaris per correu electrònic del CBUC i la consulta de sumaris en línia del paquet de Wiley

La correlació entre el nombre de sumaris consultats en línia a través del servei de Wiley i el nombre de subscripcions al sumari de cada revista en la base de dades és també força baixa (Pearson=0,39). En tot cas, aquest lleuger increment en la correlació provoca que, si comparem els rànquings de revistes amb més sumaris consultats a través del servei de Wiley i revistes amb més subscriptors a la base de dades de sumaris, comprovem que ja hi ha una revista es troba en les cinc primeres posicions en tots dos llistats. Si ampliem el rànquing a les 25 primeres posicions, són 10 les revistes que es troben simultàniament en les dues classificacions.

En tot cas, les dades no poden diferir gaire de les que hem vist al comparar el nombre de subscripcions al sumari i la descàrrega d'articles perquè s'observa una altíssima correlació (Pearson=0,95) entre la consulta dels sumaris i la descàrrega d'articles d'una revista —per a aquesta mostra de 179 títols—, de manera que els rànquings de títols per consulta d'articles i de sumaris en línia són quasi idèntics (21 revistes estan les 25 primeres posicions en tots dos llistats).

Les taules 5 i 6 mostren, respectivament, els percentatges de subscriptors al servei de recepció de sumaris per correu electrònic del CBUC (% Subscripcions) en funció dels percentatges de consulta de sumaris en línia des del servei de Wiley (% TOC) i, a l'inrevés, els percentatges de consulta de sumaris en funció dels percentatges de subscriptors al servei de recepció de sumaris per correu electrònic.

Taula 5. Percentatges de subscripcions al servei de recepció de sumaris per correu electrònic del CBUC (% Subscripcions) en funció dels percentatges de consulta de sumaris des del servei de Wiley (% TOC).

Títols	% Títols	% TOC	% Subscripcions
4	2,23	10%	4,60
8	4,47	20%	8,37
13	7,26	30%	11,68
20	11,17	40%	22,91
29	16,20	50%	31,74
42	23,46	60%	41,77
58	32,40	70%	53,91
79	44,13	80%	64,40
111	60,01	90%	77,92
179	100,00	100%	100,00

Taula 6. Percentatges de consulta de sumaris des del servei de Wiley (% TOC) en funció dels percentatges de subscripcions al servei de recepció de sumaris per correu electrònic del CBUC (% Subscripcions).

Títols	% Títols	% TOC	% SUM
3	1,68	5,15	10%
7	3,91	8,56	20%
14	7,82	14,06	30%
23	12,85	25,52	40%
33	18,44	37,27	50%
46	25,70	44,23	60%
62	34,64	53,23	70%
85	47,49	68,10	80%
117	65,36	81,42	90%
179	100,00	100,00	100%

Discussió i conclusions

L'ús del servei de recepció de sumaris per correu electrònic és limitat

Les dades de subscripcions al servei de recepció de sumaris per correu electrònic mostren que, malgrat que existeix un nombre relativament elevat d'usuaris, una bona part d'ells està subscript a una xifra molt reduïda de títols. De la mateixa manera són moltes les publicacions que compten amb un nombre de subscriptors extremadament baix.

D'altra banda, l'elevat nombre de publicacions de l'àrea de biblioteconomia i documentació que figuren entre els títols amb més subscriptors sembla indicar un especial ús del servei entre aquelles persones —docents de biblioteconomia i documentació i personal bibliotecari— amb un millor coneixement dels serveis oferts pel CBUC. El desconeixement del servei entre la resta del personal docent i investigador de les universitats integrades en el Consorci pot justificar els valors baixos en el nombre de subscriptors per títol i l'elevada dispersió en les subscripcions.

La base de dades de sumaris s'utilitza, principalment, per a la realització de cerques bibliogràfiques

Si bé, com acabem de comentar, els usuaris no aprofiten totes les possibilitats que ofereix el servei de recepció de sumaris per correu electrònic, molts d'ells sí que fan servir el producte com a base de dades referencial per a la realització de cerques bibliogràfiques. El fet que entre les revistes amb més subscriptors se situin molts títols catalans i espanyols i que les disciplines més consultades siguin les de ciències socials pot indicar que alguns usuaris troben en aquest producte una solució a la mancança de bases de dades bibliogràfiques que cobreixin aquestes disciplines. Al mateix temps, el fet que les ciències naturals i aplicades, que compten amb un volum molt important de publicacions, concentrin un percentatge relativament reduït de les consultes es podria justificar pel fet que en aquestes disciplines ja existeix un gran ventall d'eines bibliogràfiques que cobreixen la gran majoria de publicacions —generalment de caire internacional—, mentre que en el cas de les ciències socials, on els títols sovint tenen un abast més «local», la disponibilitat de bases de dades bibliogràfiques és més reduïda.

Finalment, cal tenir en compte que moltes d'aquestes revistes de ciències naturals i aplicades d'àmbit internacional sovint són publicades per grans editors, com ara el propi Wiley, que compten amb els seus propis serveis d'enviament de sumaris i alertes per correu electrònic. En el cas de les revistes espanyoles i catalanes situades entre les més subscriïdes estem parlant de títols que només compten amb versions en paper i per als quals la única manera de mantenir-se al dia sobre els nous números és aquesta base de dades.

No existeix una relació entre les subscripcions al servei de recepció de sumaris per correu electrònic d'un títol i el nombre d'articles i sumaris consultats en línia

La manca de correlació entre el nombre subscriptors al servei de recepció de sumaris per correu electrònic d'un títol i el nombre d'articles i sumaris consultats en línia es pot justificar per dues raons. D'una banda, hem observat que existeix una elevada dispersió en les subscripcions al servei del CBUC. Al mateix temps, cal tenir en compte que els principals usuaris de la base de dades són persones que treballen en el camp de les ciències socials, mentre que el paquet de revistes analitzat té un perfil molt més científicotècnic, de manera que és molt probable que els usuaris d'un i altre producte siguin públics diferents.

Bibliografia

- URBANO, C.; BORREGO, A.; COSCULLUELA, A.; CANTOS, C. (2004a). *Ús de revistes electròniques de compra consorciada del CBUC (2000-2003)*. http://www.cbuc.es/5digital/Informe_revistes_CBUC_amb_grafics.pdf. [Consulta: 05/10/04].
- URBANO, C.; ANGLADA, L.; BORREGO, A.; CANTOS, C.; COSCULLUELA, A.; COMELLAS, N. (2004b). «The Use of Consortially Purchased Electronic Journals by the CBUC (2000-2003)». *D-Lib Magazine*, 10 (6). <http://www.dlib.org/dlib/june04/anglada/06anglada.html> [Consulta: 05/10/04].

